

MAX SPILL AS
Glynitveien 21
1400 SKI

Saksbehandler
Anya Therese Markhus

Vår dato
25.09.2024

Deres dato
15.08.2024

Deres ref.

Vedtak med pålegg om retting og vedtak om ilegging av tvangsmulkt - MAX SPILL AS

1. Innledning

Vi viser til vårt brev av 24. juni 2024 med varsel om pålegg om retting og ilegging av tvangsmulkt, og til deres merknader til varselet mottatt den 15. august 2024.

På bakgrunn av deres tilbakemelding har vi utsatt fristen for retting til 15. desember 2024 for brudd på opplæringsplikten, og til 1. februar 2025 for dokumentasjon av system for gjennomføring av kundetiltak og oppdatering av opplysninger for alle eksisterende kunder. Ut over dette har merknadene ikke endret vårt syn på saken og vi fatter vedtak i samsvar med varselet.

2. Sakens bakgrunn

Lotteritilsynet gjennomførte i perioden 2021 – 2023 dokumenttilsyn med flere bingomedhjelpere etter hvitvaskingsregelverket. Max Spill AS (heretter Max Spill) er blant de vi har gjennomført tilsyn med i denne perioden og dere mottok tilsynsrapport etter dokumenttilsynet den 20. april 2022. Etter å ha mottatt dokumentasjon på oppfølging av de fire merknadene som ble gitt i rapporten, avsluttet Lotteritilsynet tilsynet 20. juni 2022. I avslutningsbrevet gjorde vi dere oppmerksom på at vi kunne komme på etterlevelseskontroll i utvalgte bingohaller på et senere tidspunkt.

Den 13. – 14. mai, ble det gjennomført uanmeldt tilsyn i deres bingohaller Max Spill Tveita og Max Spill 7 Nights. Vi intervjuet vedkommende som var på jobb i bingohallen da vi kom. Vi kontrollerte opplæring, herunder kunnskap om innhold i rutiner og forhold som kan indikere hvitvasking m.m. Videre kontrollerte vi gjennomføring av kundetiltak, og vi stilte spørsmål om det ble gjennomført nærmere undersøkelser og eventuell rapportering til hvitvaskingsansvarlig.

På bakgrunn av funnene som ble gjort under uanmeldte tilsyn i deres bingohaller, ble det sendt varsel om pålegg om retting og ilegging av tvangsmulkt i brev datert 24. juni 2024. Vi mottok deres merknader til varselet den 15. august 2024.

3. Lotteritilsynets vurdering av deres merknader til varselet

I deres tilbakemelding har dere i hovedsak bedt om at

- vi varsler dere før vi kommer på stedlig tilsyn,
- avklarer kravet om dokumentasjon av opplæring,
- avklarer forventninger til kundetiltak ved papirbingo, og at
- dere får utsatt frist til 1. februar 2025 til å oppdatere kundetiltak og overvåking på tvers av spill og leverandør.

Uanmeldt tilsyn

Lotteritilsynet kan gjennomføre både uanmeldte og varslede tilsyn. Dersom vi alltid skal varsle tilsynene i forkant, vil noe av effekten bli borte og enkelte forhold vil heller aldri bli avdekket. Uanmeldte tilsyn er et

viktig virkemiddel for Lotteritilsynet, og det ble denne gang benyttet for å kontrollere den faktiske etterlevelsen av sentrale deler av hvitvaskingsregelverket. Vi viser for øvrig til at vi i vårt brev datert 20. juni 2022, gjorde dere oppmerksomme på at vi på et senere tidspunkt kunne komme på en uanmeldt etterlevelseskontroll.

Vi bekrefter at den ansatte ved avdeling Tveita ønsket å ringe en kollega. Dette ble imidlertid ikke foreslått som hjelp til å betjene kunder, men fordi det var en overordnet som hadde bedre kjennskap til regelverket og derfor i større grad kunne svare på spørsmålene våre. Dette ble avvist da det er et poeng at alle som jobber i bingohallene må ha kunnskap om interne hvitvaskingsrutiner knyttet til den enkeltes rolle og oppgaver. For øvrig var det forholdsvis få kunder i bingohallen da kontrollen ble gjennomført. Vi opplyste også om at vi hadde god tid slik at vi tok pauser når medarbeideren betjente kunder.

Dere antyder også at den stressede situasjonen kan medføre at ansatte «svarer feil» eller «glemmer komponenter i opplæringen». Lotteritilsynet har full forståelse for at det både kan være stressende og ubehagelig at vi gjennomfører uanmeldte tilsyn. Dette tar vi også høyde for både under planlegging, gjennomføring og valg av oppfølgingsspor i etterkant. Vi forventer imidlertid at alle ansatte som jobber i bingohallene har fått en så god opplæring at de er trygge på hvilke indikatorer de skal være oppmerksomme på. De må vite når de skal reagere og hva de skal gjøre dersom de mistenker at noen forsøker å hvitvaske penger i bingohallen. Dette skal være så godt innarbeidet at de også vet dette i en stresset situasjon. Stressede situasjoner kan også oppstå i andre tilfeller, uten at Lotteritilsynet er på tilsyn. Vi vil derfor også i fremtiden gjennomføre uanmeldte tilsyn når vi vurderer at dette er mest hensiktsmessig.

Krav til dokumentasjon av opplæring

Lotteritilsynet oppfatter tilbakemeldingen deres slik at dere erkjenner at opplæringen ikke har vært tilstrekkelig. Når det gjelder gjennomføring av ny opplæring, ønsker dere at denne først skal gjennomføres i 2. kvartal 2025. Dette fordi det uansett vil være behov for ny opplæring i forbindelse med innføring av krav om registrert spill etter pengespillovgivningen, som er foreslått å tre i kraft fra 1. januar 2025. Dere mener derfor at det vil være unødige kostnadskrevende å også gjennomføre ny opplæring nå.

De som jobber i bingohallene må som tidligere nevnt, ha kunnskap om og være trygge på hva de skal se etter, når de skal reagere og hvem de skal rapportere til når det oppstår noe mistenkelig. I tillegg må de vite hvilke kundetiltak som skal gjennomføres og når de skal gjennomføres. Dette er helt avgjørende for å kunne avdekke forsøk på hvitvasking i deres bingohallen. Opplæring i hvitvaskingsregelverket kan og skal gjennomføres uavhengig av endringer i pengespillforskriften. Vi minner om at opplæringen skal gis jevnlig, jf. hvitvaskingsloven § 36 (2). Vi ser derfor ingen grunn til å utsette gjennomføring av opplæring på hvitvaskingsområdet til 2. kvartal 2025.

Se nærmere om opplæring under.

Kundetiltak ved papirbingo

Registrert spill etter pengespillovgivningen er ikke det samme som å gjennomføre kundetiltak etter hvitvaskingsloven. Dersom det er snakk om sporadisk eller enkelttilfeller av papirbasert spill, vil ikke det automatisk innebære at det er etablert et kundeforhold etter hvitvaskingsloven § 10 (1) bokstav a. Da vil det være andre forhold som mistanke om hvitvasking eller beløpsgrensen som avgjør om det skal gjennomføres kundetiltak, jf. hvitvaskingsloven § 10 (1) bokstav b og c.

Se nærmere redegjørelse under for når det er etablert kundeforhold hvor det skal gjennomføres kundetiltak.

Anmodning om utsatt frist

Dere opplyser at dere vil følge opp etterlevelsen av nåværende system frem til nytt system er på plass, samt at dere vil stramme inn på etterlevelsen og oppfølgingen. Vi forutsetter at denne innstramningen omfatter (1) kundetiltak i samsvar med loven slik vi beskriver under og ut over den praksis som ble avdekket ved tilsynet og (2) løpende kontroll av kundetiltak og oppdatering av registrerte opplysninger for alle kunder som spiller i deres bingohallen i perioden. Vi presiserer at dere skal ha oversikt over kundenes transaksjoner på tvers av deres bingohallen, ikke kun «på tvers av spill og leverandører».

Videre ber dere om at fristen for å *dokumentere* system for kundetiltak, transaksjoner og overvåking av spillemønster på tvers av spill og leverandører forlenges til 1. februar 2025. Dette av hensyn til de allerede planlagte og bestilte systemene. På de forutsetningene som vi her har nevnt om innstramming og oppfølging av eksisterende system, finner vi å kunne gi en slik utsettelse. Vi understreker at denne fristen er uavhengig av pengespillregelverket og de endringer som eventuelt måtte komme der. Dere kan ikke regne med å få ytterligere utsettelse.

Det vil ikke bli gitt utsatt frist til 1. februar 2025 for å etterleve hvitvaskingslovens løpende krav om kundetiltak, men det blir gitt utsatt frist til 1. februar 2025 med å dokumentere system for kundetiltak og oversikt over transaksjoner, samt å oppdatere opplysninger i systemet for kunder som ikke spiller i perioden.

Vurdering av kravene etter hvitvaskingsloven på tvers av bingohaller

Ut over de avklaringer og fristforlengelser dere har bedt om, har dere også fremholdt at krav om registrering på tvers av bingohaller vil være uforholdsmessig. Dere argumenterer at det vil være uforholdsmessig å kreve dette ut fra de kostnader og ulemper dette vil medføre for dere sett opp mot risikoen for hvitvasking. Dere har vist til hvitvaskingsloven § 9 om at rutiner og virkemidler skal være forholdsmessig basert på en virksomhetsinnrettet risikovurdering. Dere viser også til at et slikt krav går lenger enn foreslåtte endringer i pengespillforskriften.

Det er Max Spill, og ikke den enkelte bingohallen, som er rapporteringspliktig etter hvitvaskingsloven, jf. §§ 2 (1) bokstav c og k, jf. 4 (2) bokstav g. Som rapporteringspliktig har dere en offentligrettslig plikt til å etterleve hvitvaskingsregelverket og omfanget av denne plikten må avgjøres på grunnlag av hvitvaskingslovens regler, jf. til sammenligning HR-2024-761-A avsnitt 40. Lotteritilsynet har ikke myndighet til å dispensere fra hvitvaskingsregelverkets bestemmelser, med unntak av i tilfelle som spesifisert i hvitvaskingsforskriften § 1-4 tredje ledd, som ikke kommer til anvendelse her.

Oversikt over kundenes transaksjoner er en forutsetning for å kunne oppfylle kundetiltak etter hvitvaskingsloven § 10 første ledd bokstav b og c. Risikovurderingen vil påvirke *omfanget* av undersøkelser rapporteringspliktige skal gjennomføre, men hvitvaskingsloven § 9 gir ikke grunnlag for å fravike eller lempe på kravet til å gjennomføre kundetiltak, jf. HR-2024-761-A avsnitt 57 – 59.

Lotteritilsynet vil videre understreke at plikten deres til å gjennomføre kundetiltak etter hvitvaskingsloven ble innført i 2018. Denne plikten er ikke betinget av de foreslåtte endringer i pengespillforskriften og innføring av registrert spill på hallnivå. Det er klart at innføring av registrert spill i bingohallene vil kunne bidra til enklere oppfølging av spillemønster og forbruk på hallnivå. Hvitvaskingsloven krever imidlertid at rapporteringspliktige skal ha oversikt over kundenes transaksjoner, og det er ikke grunnlag for å begrense dette til hallnivå eller for det enkelte spill. Derfor forventes det at dere har et system på plass, som sikrer oversikt over alle kundens kjøp av spill både med kort og kontant, på tvers av ulike spill både i den enkelte bingohall, men også på tvers av deres bingohaller. Dette inkluderer oversikt over utbetalte premier, uavhengig av om utbetalingen skjer med kort eller kontant, og uavhengig av hvilken av deres haller gevinsten har blitt utbetalt i.

Det er flere bransjer som har krav til gjennomføring av kundekontroll og etterlevelse av hvitvaskingsloven. Regelverket stiller ikke krav til hvilken systemløsning dere velger. Vi ser at det nok vil være en fordel om det er ett felles system for å oppfylle kravene etter pengespillregelverket og etter hvitvaskingsloven, men det er ikke et krav. Dersom dere mener et slikt felles system, som gjør dere i stand til å etterleve hvitvaskingsloven ikke er kostnadssvarende, så må dere finne andre måter å løse dette på.

Den foreslåtte endringen i pengespillforskriften vil altså ikke være tilstrekkelig til å oppfylle hvitvaskingslovens krav, da det kun er foreslått krav om registrert spill per bingohall. Kravene og hensynene bak gjennomføring av kundetiltak etter hvitvaskingsloven og forslaget om registrert spill etter pengespillregelverket, er ulike. Krav om registrert spill handler i stor grad om å sikre ansvarlig spill og forebygge pengespillproblemer for den enkelte kunde. Kravene i hvitvaskingsloven er der for å forebygge økonomiske kriminalitet og redusere risikoen for at dere blir misbrukt til å hvitvaske penger eller finansiere terrorhandlinger.

Vi fastholder vår forståelse av regelverket og kan ikke se at vi har adgang til å fravike dette.

4. Pålegg om opphør av ulovlige forhold

Med hjemmel i hvitvaskingsloven §§ 47(1) og 43 vedtar Lotteritilsynet pålegg om opphør av ulovlige forhold grunnet følgende brudd på hvitvaskingsloven:

4.1 Brudd på krav om opplæring, jf. hvitvaskingsloven § 36

Det er et krav etter hvitvaskingsloven § 36 (1) at opplæringen skal sikre at de ansatte *«er kjent med virksomhetens forpliktelser» etter hvitvaskingsloven og at de skal være «i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering»*. Bestemmelsens annet ledd stiller videre krav til at opplæringen *«skal gis jevnlig slik at kunnskapen vedlikeholdes og oppdateres»*.

Både hos Max Spill Tveita og 7 Nights ble det opplyst at opplæringen bestod i å på egenhånd lese opplæringsmaterialet som var i hvitvaskingspermen. Hos Max Spill 7 Nights ble det opplyst at dette var gjennomført kun to – tre uker før vi var på tilsyn. Dette til tross for at bingohallen har vært i drift siden februar 2023. Skjema for gjennomført opplæring var ikke datert i noen av hallene. Dette er ikke i tråd med opplysninger dere ga i forbindelse med dokumenttilsynet i 2021 - 2022.

Ved nærmere spørsmål om innhold i opplæringen, kunne ingen av de vi snakket med si noe om dette. De hadde ikke kunnskap om hva de skulle se etter eller være ekstra oppmerksomme på. Det eneste de ville reagert på, var dersom det kom en ny og ukjent kunde som spilte for mye penger kontant. Hva de eventuelt ville gjøre i en slik situasjon fikk vi imidlertid ikke noe godt svar på.

Lotteritilsynet har etter dette kommet fram til at Max Spill ikke har sikret at de ansatte har fått opplæring som har gjort de kjent med virksomhetens forpliktelser etter hvitvaskingsloven eller gjør de i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking. Dette er brudd på hvitvaskingsloven § 36.

Begrunnelse

Plikten til å sørge for opplæring av egne ansatte er en sentral forpliktelse for Max Spill, da dere er rapporteringspliktig etter hvitvaskingsloven. Opplæring er en helt nødvendig forutsetning for at dere skal klare å etterleve hvitvaskingsregelverket. Dette er også fremhevet i lovens forarbeider.

Opplæringen må tilpasses den ansattes ansvar, arbeidsoppgaver og kompetanse, inkludert språkkunnskap. Ansatte som jobber i bingohallene, må få opplæring i hvordan støtteverktøyene (datasystem m.m.) skal brukes, hvilke svakheter de har og hvilke manuelle kontroller som må utføres i tillegg til støtteverktøyene. For ansatte som håndterer kunder i bingohallen, er det avgjørende at opplæringen setter de i stand til å vurdere situasjonen og gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking fortløpende i møte med den enkelte kunden.

Det er ikke forventet at de ansatte i bingohallene har inngående kjennskap til hele hvitvaskingsregelverket, men som et absolutt minimum forventer vi at de har god kjennskap til rutiner knyttet til den faktiske kundekontrollen og at de er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og hvordan de skal håndtere slike forhold.

I rutinene dere sendte oss i forbindelse med dokumenttilsynet i 2021 - 2022, står det under punktet om opplæring at opplæringen skal sikre at deres ansatte

- *«er kjent med forpliktelsene og rutinene som Tilbyder har etter Hvitvaskingsreglene,*
- *lærer å gjenkjenne indikatorer for kriminell aktivitet, herunder hvitvasking av penger og terrorfinansiering,*
- *kan utføre kontrollaktivitet som en del av den løpende oppfølgingen.»*

Ingen av de to vi snakket med hadde norsk som morsmål og vi fikk opplyst at opplæringsdokumentet de var bedt om å lese, var noe vanskelig å forstå. Blant annet var det en del ukjente ord som gjorde det krevende. På spørsmål om de kjente til innhold i hvitvaskingsrutinene eller noen indikatorer, kunne ingen av de svare på dette. Da vi prøvde å hjelpe de ansatte ved å stille nærmere spørsmål om blant annet hva de skulle reagere på og kunders bruk av kontanter, var det åpenbart at de blandet sammen ansvarlighetstiltak etter pengespilloven og risiko for hvitvasking (herunder forbruk av svarte penger).

Totalvurderingen etter samtalene med de to ansatte, er at de ikke er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking.

Vi anser særlig forholdet hos 7 Nights som alvorlig da det ikke var gitt opplæring i forbindelse med oppstart av bingoen. Max Spill har altså hatt en bingohall åpen siden februar 2023, uten at innehaver, som er den eneste ansatte i hallen, har fått opplæring i hvitvaskingsregelverket.

Etter Lotteritilsynets vurdering viser dette at Max Spill har ikke gitt opplæring som sikrer at de ansatte er kjent med virksomhetens forpliktelser etter hvitvaskingsloven og heller ikke sikret at de ansatte er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking. Dette er brudd på hvitvaskingsloven § 36.

4.2 Brudd på krav om gjennomføring av kundetiltak, jf. hvitvaskingsloven kap. 4

Det er et krav etter hvitvaskingsloven § 10 (1) at dere som rapporteringspliktig skal gjennomføre kundetiltak ved

- a. etablering av kundeforhold
- b. transaksjoner over 16 000 kroner for kunder som dere ikke har et etablert kundeforhold til
- c. mistanke om hvitvasking

Hvitvaskingsloven § 30 (1) stiller også krav til at rapporteringspliktige skal registrere og lagre opplysninger og dokumenter som er innhentet og utarbeidet ved kundetiltak, løpende oppfølging av kundeforhold, undersøkelser og rapportering etter §§ 9 til 26.

Hvilke kundetiltak som skal gjennomføres fremgår av hvitvaskingsloven § 12. Av bestemmelsen går det frem at navn, fødselsnummer (eller tilsvarende) og adresse skal innhentes. Opplysninger om identiteten skal bekreftes ved fremvisning av gyldig legitimasjon. Bestemmelsens femte ledd, sier også at det skal innhentes opplysninger om «*kundeforholdets formål og tilsiktede art*».

I deres risikovurdering har dere opplyst at avdeling Tveita har moderat risiko for hvitvasking da den ligger i et belastet område med mye kriminalitet. Av denne grunn, kan dere ikke velge å kun gjennomføre forenklede kundetiltak etter hvitvaskingsloven § 16.

Begge bingohallene tilbyr bingospill fra ulike leverandører og de ansatte fortalte at ca. 90 prosent av kundene er faste kunder som de kjenner. Vi fikk opplyst at det kun er når kundene skaffer seg spillekort at det gjennomføres kundetiltak i form av ID-kontroll. Dersom kundene for eksempel skulle spille databingo på OK-maskiner (kun avdeling Tveita) eller kun ha en ticket for hovedspill, så ble det ikke gjennomført kundetiltak selv om de var faste kunder.

Når det gjelder kjøp av databingospill til OK-terminaler, registreres kun fornavn ved kontant kjøp og det gjøres ingen kontroll av identiteten til kundene. Det innebærer i praksis at det spilles anonymt, til tross for at dere har opplyst at det ikke tillates anonymt spill hos avdeling Tveita. Kundene kan sette inn inntil 1000 kroner om gangen på ticket/spillekort, men uten begrensninger på totalbeløp eller antall innskudd. Den ansatte opplyste også at kunder hadde spilt for både 20 000 og 30 000 kroner i løpet av en dag, uten at det var gjennomført kundetiltak. Både på avdeling Tveita og 7 Nights, kom det tydelig fram at spill for store beløp kun ble forbundet med ansvarlighet, men ikke hvitvasking.

Ingen av de vi snakket med hadde et bevisst forhold til beløpsgrensen på 16 000 kroner i hvitvaskingsloven § 12 (1) bokstav b. De fortalte også at de som ansatte i bingohallen ikke har mulighet til å følge med på den enkelte kundes totale transaksjoner, på tvers av de ulike spill, slik at de kunne se transaksjoner i sammenheng. Det innebærer også de ansatte ikke har forutsetninger for å reagere ved uvanlig aktivitet fra deres kunder, jf. hvitvaskingsloven § 25 (2).

Basert på manglede registrering av kundedata etter hvitvaskingsloven § 12, er det ikke noe som tyder på at Max Spill gjennomfører løpende oppdatering av kundeforhold, slik det stilles krav til i hvitvaskingsloven § 24.

Lotteritilsynet har etter dette avdekket brudd på krav om kundetiltak etter hvitvaskingsloven §§ 10, 12 og 24.

Begrunnelse

Etablering av kundeforhold:

Hvitvaskingsloven § 10 (1) bokstav a, krever gjennomføring av kundetiltak ved «*etablering av kundeforhold*». I hvitvaskingsforskriften § 4-1 (1) er dette utdypet slik:

«Kundeforhold skal anses etablert når kunden kan bruke den rapporteringspliktiges tjenester, for eksempel ved opprettelse av konto eller utstedelse av betalingskort»

Den nærmere vurderingen av når et kundeforhold er etablert etter loven, vil kunne avhenge av type virksomhet. I forarbeidene til bestemmelsen er det fremhevet at for mange rapporteringspliktige vil enhver kontakt med kunden innebære etablering av kundeforhold, og at det sentrale er at «*kunden settes i stand til å bruke den rapporteringspliktiges tjenester*». Videre står det at «*transaksjoner som i utgangspunktet anses enkeltstående, [kan] gjennomføres på en så vidt regelmessig basis at et kundeforhold anses etablert*», jf. NOU 2016:27 Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II Andre delutredning, merknader til bestemmelsen på side 224 og Prop.40 L (2017-2018), kap. 13, på side 174.

Lotteritilsynet fikk opplyst at kundene ved bingohallene i det alt vesentlige er faste kunder. For kunder som spiller så regelmessig at de blir faste kunder, medfører dette etter tilsynets vurdering at kundeforhold er etablert, slik at det utløser plikt til kundetiltak etter første ledd bokstav a. Det er ikke i samsvar med hvitvaskingsregelverket å skille mellom registrert og uregistrert spill. Det er forholdets art, varighet og formål som avgjør om det er «etablert et kundeforhold», ikke type spillprodukt eller tilgangsform (ticket/spillekort).

Den ansatte på avdeling Tveita opplyste blant annet at kunder kan sette inn inntil 1000 kroner om gangen på upersonlige spillekort/tickets som kan benyttes til å spille databingo på OK-terminaler. Kortet kan fylles opp flere ganger. Dette medfører etablering av kundeforhold etter hvitvaskingsregelverket og det skal dermed gjennomføres kundetiltak.

Tilsynet har avdekket at dere ikke gjennomfører kundetiltak i disse situasjonene og heller ikke når faste kunder kommer inn og spiller andre spill uten krav til registrering. Det betyr at dere etablerer kundeforhold uten å gjennomføre kundetiltak. Dette er i strid med hvitvaskingsloven § 10 (1) bokstav a jf. hvitvaskingsforskriften § 4-1 (1).

Transaksjoner som gjelder minst 16 000 kroner:

Max Spill skal gjennomføre kundetiltak ved transaksjoner som gjelder minst 16 000 kroner for kunder som dere ikke har et etablert kundeforhold til, jf. § 10 (1) bokstav b. Beløpsgrensen beregnes samlet for transaksjoner som gjennomføres i flere operasjoner, men ser ut til å ha en sammenheng. Forpliktelsen til å se transaksjoner i sammenheng medfører i praksis at det også ved enkeltstående transaksjoner må gjennomføres et minimum av kundetiltak. Dette gjelder alle transaksjoner, uavhengig av betalingsmåte (kontant/kort), uavhengig av type spill (registrert/uregistrert spill og spilleverandør) og uavhengig av hvilken av deres bingohaller kunden spiller i.

For at dere som rapporteringspliktig skal overholde forpliktelsen i hvitvaskingsloven § 10 (1) bokstav b, medfører det etter tilsynets vurdering at de ansatte i bingohallene må kunne se alle kundens transaksjoner i sammenheng. Det betyr at de må ha oversikt over alle kundens kjøp av spill både med kort og kontant, kjøp av ulike spill både i den enkelte bingohall, men også på tvers av deres bingohaller. De ansatte i bingohallene må på tilsvarende måte ha oversikt over utbetalte premier, uavhengig av om utbetalingen skjer med kort eller kontant, og uavhengig av hvilken av deres haller gevinsten har blitt utbetalt i.

Det ble forklart at ansatte så gjentatte kontantspill ved databingo (OK-terminaler) i løpet av en og samme dag i sammenheng, ved at de førte en liste for den aktuelle dagen, knyttet det fornavnet kundens oppga. Den ansatte forklarte at de ikke har oversikt over kundenes samlede transaksjoner, da de har ikke system som setter de i stand til å få en slik oversikt. Det å basere seg kun på opplyst fornavn er etter Lotteritilsynets vurdering ikke tilstrekkelig som kundetiltak i denne sammenheng.

Når de ansatte i bingohallene ikke har oversikt over kunders transaksjoner på tvers av spill,

betalingsmiddel eller bingo hall, kan de følgelig heller ikke vite når kundens transaksjoner er på minst 16 000 kroner. Dette medfører at kundens transaksjoner ikke blir sett i sammenheng og at dere dermed ikke oppfyller plikten etter hvitvaskingsloven § 10 (1) bokstav b.

Mistanke om hvitvasking:

Sist, så er det plikt til å gjennomføre kundetiltak ved «mistanke om hvitvasking», jf. hvitvaskingsloven § 10 (1) bokstav c. Denne plikten kommer i tillegg til og gjelder uavhengig av beløpsgrensen i bokstav b, og av om det er etablert kundeforhold etter bokstav a.

På spørsmål om når det ble gjennomført kundetiltak var det ingen av de ansatte som opplyste at dette ble gjort ved mistanke om hvitvasking. Dette er naturlig å se i sammenheng med manglende kunnskap om virksomhetens forpliktelser og om forhold som kan indikere hvitvasking, ref. punkt 1 om brudd på krav om opplæring.

Lotteritilsynet kan heller ikke se at det er opprettet tilstrekkelige system/verktøy for å sette de ansatte i stand til å gjøre gode vurderinger av mistanke. De ansatte må forholde seg til ulike system og regler for ulike spill og leverandører, men helt uten den nødvendige totaloversikten. Når det ikke er system for å se kunders totale pengebruk verken på tvers av de ulike spillproduktene i bingo hallen, eller på tvers av de ulike bingo hallene til den rapporteringspliktige, medfører dette en risiko for at forhold som kan indikere hvitvasking ikke blir identifisert.

Løpende oppdatering av kundeforhold:

Etter hvitvaskingsloven § 24 er dere forpliktet til å løpende følge opp kundeforhold. Det fremgår også av deres egne rutiner at for å kunne oppdage avvikende eller endret adferd hos en kunde, så må dere ha «oppdatert, korrekt og tilstrekkelig informasjon om spilleren». De ansatte i bingo hallene har ikke verktøy som gjør de i stand til å oppdage endret eller avvikende adferd hos kundene. Resultat av stikkprøvekontroll om registrering av kundedata etter hvitvaskingsloven § 12, tilsier det ikke gjennomføres løpende oppdatering av kundeforhold i samsvar med regelverket.

Samlet sett fører manglende system og oversikt over transaksjoner på tvers av ulike spill og betalingsløsninger, samt manglende gjennomføring av kundetiltak, til at de ansatte ikke er i stand til å avdekke forhold som kan indikere hvitvasking, jf. hvitvaskingsloven § 25. Slike undersøkelser og eventuell varsling videre til Økokrim etter § 26, er helt avgjørende i arbeidet mot økonomisk kriminalitet. Når dere som rapporteringspliktig ikke sørger for at dere har på plass et system som kan avdekke slike forhold, kan det medføre at dere blir brukt til å hvitvaske penger.

5. Vedtak om ilegging av tvangsmulkt

Opplæring

Med hjemmel i hvitvaskingsloven § 47 (2), jf. forvaltningsloven § 16, vedtar vi å ilegge tvangsmulkt dersom vi ikke mottar dokumentasjon på at de ulovlige forholdene relatert til opplæring er opphørt snarest mulig, og senest **innen 15. desember 2024**.

Tvangsmulkt vil være en løpende dagmulkt og mulkten vil være i størrelsesorden **kroner 10 000 per dag** inntil vi mottar dokumentasjon på at alle ansatte som jobber i bingo hallene til Max Spill har gjennomført opplæring som gjør de kjent med virksomhetens forpliktelser etter hvitvaskingsloven og i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking.

Tvangsmulkten vil løpe **fra og med 16. desember 2024** og inntil vi mottar dokumentasjon på at de ulovlige forholdene har opphørt.

Kundetiltak

Med hjemmel i hvitvaskingsloven § 47 (2), jf. forvaltningsloven § 16, vedtar vi å ilegge tvangsmulkt dersom vi ikke mottar dokumentasjon på at de ulovlige forholdene relatert til kundetiltak er opphørt snarest mulig, og senest **innen 1. februar 2025**.

Tvangsmulkten vil være en løpende dagmulkt på **kroner 10 000 per dag** inntil vi mottar dokumentasjon på at dere gjennomfører kundetiltak i tråd med hvitvaskingsloven §§ 10, 12 og 24. Dette innebærer blant

annet at dere gjennomfører løpende kundetiltak og oppfølging av kundeforhold, samt at dere har gjennomgått og oppdatert registrerte opplysninger for alle registrerte kunder.

Tvangsmulkten vil løpe **fra og med 2. februar 2025** og inntil vi mottar dokumentasjon på at de ulovlige forholdene er opphørt.

6. Hva må dere gjøre?

Opplæring:

1. Dere må sende oss oppdatert opplæringsplan for alle ansatte i deres bingo haller. Planen må inneholde tidspunkt for ny og oppdatert opplæring, og hva som skal gjennomgås under opplæringen. Videre anbefaler vi dere å utarbeide en mer langsiktig opplæringsplan, slik at dere sikrer at medarbeiderne får jevnlig oppdatering på sentrale områder innenfor regelverket.
2. I tillegg må dere sende oss dokumentasjon på at alle ansatte i bingo hallene faktisk har gjennomført denne nye opplæringen. Dette for å sikre at medarbeiderne er kjent med hvilke forpliktelser Max Spill har etter hvitvaskingsloven og at de er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking. Vi ber om å få tilsendt opplæringsmateriale (for eksempel presentasjoner, disposisjoner o.l.) som er brukt under opplæringen, liste med navn og signatur fra ansatte som bekrefter gjennomført opplæring, samt dato for gjennomføring.

Frist for å dokumentere at de ulovlige forholdene er opphørt, settes til **15. desember 2024**. Begge punktene må være dokumentert gjennomført innen fristen.

Kundetiltak:

1. Max Spill må få på plass et system/støtteverktøy som gjør at de ansatte i bingo hallene settes i stand til å kunne gjennomføre kundetiltak og ha oversikt over kundenes transaksjoner, på tvers av ulike spill og uavhengig av betalingsmåte (kort/kontant). Dette gjelder også på tvers av Max Bingo sine bingo haller og ikke kun innenfor den enkelte bingo hall.
2. I tillegg må dere gjennomgå og oppdatere opplysninger for alle eksisterende kunder, da stikkprøvekontrollen avdekket at dagens registrering er mangelfull. Registrerte opplysninger må samsvare med kravene som følger av regelverket og deres egne rutiner og risikovurderinger.

Frist for å dokumentere at de ulovlige forholdene er opphørt, settes til **1. februar 2025**. Begge punktene må være dokumentert gjennomført innen fristen.

7. Klageadgang

Dere har rett til å klage på vedtaket og klagefristen er tre uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen sendes til Lotteritilsynet, jf. forvaltningsloven § 32. Dersom Lotteritilsynet ikke gir dere medhold i klagen, vil den bli oversendt klageinstansen.

8. Andre opplysninger

Vedtaket om opphør av ulovlige forhold og tvangsmulkt er ikke til hinder for et eventuelt vedtak om ilegging av overtredelsesgebyr etter hvitvaskingsloven § 49. Dersom dette blir aktuelt, vil dere bli varslet og få anledning til å uttale dere i forkant.

Med hilsen

Anya Therese Markhus
seniorrådgiver jurist

Tatyana Søreide Klepaker
seniorrådgiver jurist

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

